

2024-02-13

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2023-01003

Remiss - Samråd om bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys

Yttrande till Havs- och vattenmyndigheten

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen antar juridik- och kanslistabens förslag till yttrande enligt bilaga 1 enligt tjänsteskrivelsen daterad den 7 februari 2024.

Sammanfattning av ärendet

Havs- och vattenmyndigheten gör vart sjätte år en uppdaterad bedömning av havsmiljöns status enligt havsmiljöförordningen (2010:1341), som genomför EU:s havsmiljödirektiv (2008/56/EG). Bedömningen omfattar de svenska marina områdena Östersjön och Nordsjön. Helhetsbilden av hur havet mår har stärkts i denna bedömning bland annat genom utvecklade metoder, ny kunskap och ett tätare samarbete med grannländerna inom havsregionerna. Miljötillståndet i de svenska haven är idag inte tillfredsställande och målen för många av de arter och livsmiljöer som finns längs med kusterna och i havsbassängerna uppnås inte. Svenska hav skulle kunna ge större samhällsekonomisk nytta om de var friskare. Samtidigt ökar trycket på havet från växande verksamheter som energiutvinning, turism och transporter men även från accelererande klimatförändringar.

Juridik- och kanslistaben bedömer, i likhet med miljö- och stadsbyggnadsnämnden, att Havs- och vattenmyndighetens samrådsunderlag tillstyrks.

Ärendet

Havs- och vattenmyndigheten gör vart sjätte år en uppdaterad bedömning av havsmiljöns status enligt havsmiljöförordningen (2010:1341), som genomför EU:s havsmiljödirektiv (2008/56/EG). Bedömningen omfattar de svenska marina områdena Östersjön och Nordsjön. Bedömningen ska syfta till att ge en allsidig bild av havsmiljöns tillstånd och bland annat ligga till grund för framtagande av miljö kvalitetsnormer i föreskrifterna HVMFS 2012:18.

Samrådet för bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys pågår mellan 16 oktober 2023 och 1 mars 2024.

Havs- och vattenmyndigheten önskar synpunkter på bedömningen avseende faktafel, metoder, data, bedömning, slutsatser samt tekniska synpunkter på rapportens upplägg och utförande. Havs- och vattenmyndigheten önskar även svar på remissinstansens huvudsakliga synpunkter och inställning till rapporten som helhet, till exempel om innehållet i huvudsak tillstyrks eller avstyrks.

Nacka kommun har beviljats anstånd med att inge synpunkter till senast den 6 mars 2024.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete samt juridik- och kanslistaben. Ärendet bereds i miljö- och stadsbyggnadsnämnden och Kommunstyrelsens arbetsutskott med beslut i Kommunstyrelsen.

Juridik- och kanslistaben har utifrån miljö- och stadsbyggnadsnämndens synpunkter gjort en samlad bedömning av remissen utifrån kommunstyrelsens perspektiv.

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens bedömning

Miljötillståndet

Miljötillståndet i de svenska haven är idag inte tillfredsställande och målen för många av de arter och livsmiljöer som finns längs med kusterna och i havsbassängerna uppnås inte. Svenska hav skulle kunna ge större samhällsekonomisk nytta om de var friskare. Samtidigt ökar trycket på havet från växande verksamheter som energiutvinning, turism och transporter men även från accelererande klimatförändringar.

Helhetsbilden av hur havet mår har stärkts i denna bedömning bland annat genom utvecklade metoder, ny kunskap och ett tätare samarbete med grannländerna inom havsregionerna.

Havsmiljöns tillstånd: Arter, livsmiljöer och ekosystem

I avsnittet havsmiljöns tillstånd bedöms tillståndet för arter, livsmiljöer och ekosystem. För tumlare och sälar nås inte god miljöstatus. Sjöfåglarnas status varierar och cirka hälften av de bedömda artgrupperna når god miljöstatus. Sett till fiskar är situationen i svenska hav fortfarande ansträngd. För artgruppen kustfisk uppnås inte god miljöstatus i någon kustvattentyp.

Påverkan på havsmiljön av mänskliga aktiviteter är idag för stor. Mänskliga aktiviteter ger upphov till olika typer av belastningar (till exempel utsläpp av farliga ämnen och

undervattensbuller från sjötransporter). Dessa belastningar och deras påverkan på havsmiljön bedöms idag sammantaget vara för stor. Klimatförändringar bedöms förstärka de negativa effekterna ytterligare nu och i framtiden. För övergödning nås inte god miljöstatus i något utsjöområde utom Skagerrak. Merparten av kustområdena är fortsatt övergödda. En historiskt alltför hög tillförsel av näringsämnen har lagrats upp och fortsätter påverka havsmiljön negativt, framför allt i Östersjön. Det finns också indikationer på att tillförseln av kväve från Sverige till Egentliga Östersjön och Öresund har ökat under tioårsperioden till och med 2021. God miljöstatus uppnås inte avseende miljöhalter av farliga ämnen i havsmiljön. Gruppen ämnen som tillhör den kategori som är svårnedbrytbara och lagras i havets organismer (persistenta och bioackumulerande) når inte god miljöstatus i någon havsbassäng. Långa tidsserier visar att halter av flera farliga ämnen som reglerats under lång tid har minskat väsentligt i havsmiljön, såsom PBDE och DDT.

God miljöstatus uppnås inte för kommersiellt nyttjade fiskar och skaldjur. Fiskeridödligheten indikerar ett ohållbart uttag av många kommersiellt nyttjade fiskbestånd.

Bedömningen av marint skräp på havsbotten visar att god miljöstatus uppnås både i Västerhavet och Östersjön. Östersjön uppnår även god miljöstatus för skräp på stränder.

Bedömning av belastning och påverkan

De viktigaste belastningarna som påverkar miljötillståndet i havet innefattar föroreningar, exempelvis tillförsel av näringsämnen och farliga ämnen respektive biologiska störningar, exempelvis främmande arter. Även klimatförändringarna utgör påverkan på svenska havsmiljöer med ökade ytvattentemperaturer, minskad isutbredning, ökad nederbörd och avrinning samt skiktningar i havet. Även syrefria bottenar och havsförurning ökar och siktdjup i haven minskar. Det dåliga tillståndet hos arter och livsmiljöer avspeglar en allt för hög belastning på den svenska havsmiljön.

Ekonomisk analys av havets nyttjande

En ekonomisk analys beskriver vilka samhällsekonomiska värden som havet skapar men också vilka värden som riskerar att gå förlorade när god miljöstatus inte nås.

Maritima transporter, som är den största sektorn sett till nettoomsättning och förädlingsvärde, har ett lägre beroende av ekosystemtjänster. Betalningsviljan för åtgärder för att förbättra dagens tillgång på ekosystemtjänster till ett scenario där ”god miljöstatus” uppnås har skattats till 8,2 miljarder kronor per år. Det kommersiella fisket (yrkesfisket) har ökat i landningsvärde 2014–2020, men antalet anställda i yrkesfisket har minskat. För marin turism syns en ökning av antal sysselsatta och en ökad nettoomsättning.

Svenska hav skulle kunna ge större samhällsekonomisk nytta om de var friskare. Dagens miljötillstånd begränsar tillgången på ekosystemtjänster. Svenska hav skulle kunna ge större samhällsekonomisk nytta om de var friskare, eftersom ekosystemet i dagsläget inte kan leverera det flöde av ekosystemtjänster som det har potential att göra. Yrkesfiske samt marin turism och rekreation är de ekonomiska aktiviteter som framför allt påverkas av en försämrad havsmiljö.

Påverkan på Nacka kommun och förslag till synpunkter

Som kustkommun är havet en viktig resurs för Nacka och Nackaborna. Ett välmående hav ger även värden för Nacka kommun.

Kommunen har ett ansvar och arbetar aktivt för att minska belastningarna på havet genom till exempel rening av dagvatten och föroreningar för att minska tillförsel av näringsämnen och farliga ämnen till havet både genom lokala åtgärdsprogram, dagvattenåtgärder i befintlig miljö och rening av dagvatten i stadsutvecklingsprojekten.

Inom miljö- och stadsbyggnadsnämndens ansvarsområde bidrar arbetet med bland annat enskilda avlopp, rening av förorenad mark samt rening av dagvatten i detaljplaner till miljötillståndet i havet.

Kvaliteten i havet påverkas även av inåtgående strömmar från utsjön och kommunen är för att uppnå god status beroende av att föroreningarna från utsjön minskar. Den nationella och internationella samverkan är därför viktig. Genom att arbeta för minskad klimatpåverkan inom kommunens verksamhet och geografiska område kan kommunen även bidra till minskad belastning på havet.

Kommunen arbetar utifrån den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur där hav och kust är ett insatsområde. Inom kommunen finns pågående och genomförda restaureringsinsatser för lekrområden för fisk exempelvis genom anläggande och restaurering av våtmarker för fisklek på en del platser och utgrävning för fisklek på andra platser. Kommunen åtgärdar även vandringshinder för fisk i flera vattendrag.

Havs- och kustområdenas livskraft, vattenkvalitet och artrikedom är även viktiga att arbeta med inom det pågående grön- och blåstrukturprogrammet och ny översiktsplan där kommunen bland annat identifierar områden som kan vara aktuella att skydda. I arbetet pekas även ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) ut. I arbetet med projektet Rena sjöar utreds kommunens interna belastning och åtgärder för rena kustvatten och sjöar.

Då havets tillstånd fortsatt är kritiskt krävs att detta arbete upprätthålls och att belastningen på havet minskar.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden har inget att erinra avseende faktafel, metodik, data, bedömning, slutsatser eller tekniska synpunkter på rapportens upplägg och utförande och lämnar därför inga detaljsynpunkter på bedömning och analys. Att metoder för bedömning samt samverkan med grannländer har utvecklats bedöms vara positivt då kommunen påverkas av belastning från inåtgående strömmar från Utsjön och samverkan krävs för att minska föroreningar i havet.

Juridik- och kanslistabens utredning och bedömning

Juridik- och kanslistaben delar miljö- och stadsbyggnadsnämndens bedömning enligt ovan. Förslaget till yttrande, bilaga 1, bör därför enligt juridik- och kanslistaben antas av kommunstyrelsen.

Ekonomiska konsekvenser

Bedömning och socioekonomisk analys av Nordsjön och Östersjön innebär inga direkta ekonomiska konsekvenser för kommunen. Dock kan kommunen påverkas negativt av det sämre miljötillståndet och ett minskat socioekonomiskt värde kopplat till havet.

Konsekvenser för barn

Bedömningen ger inga direkta negativa konsekvenser för barn, däremot kan barn påverkas negativt av ett försämrat tillstånd av vattenkvalitet, minskad artrikedom och mer övergödning.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse den 7 februari 2024

Bilaga 1. Förslag till yttrande

Bilaga 2. Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2024–2029: Samråd om miljöbedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys

Bilaga 3. Protokollsutdrag MSN

Christopher Arontaus
Kanslichef
Juridik- och kanslistaben

Hjalmar Handstedt
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben